

Посилання:

Мелько Л.Ф. Роль країнознавчих проектів у формуванні полікультурної компетентності студентів-міжнародників / Л.Ф. Мелько // Розвиток інформаційного суспільства: Колективна монографія в 10-ти томах / Том 10. Інформаційно-комунікаційні аспекти міжнародної та національної безпеки. – К., ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2013. – С. 268-290.

Мелько Людмила Федорівна

завідувач кафедри туризму,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри міжнародної інформації

Університету економіки та права «КРОК»

РОЛЬ КРАЇНОЗНАВЧИХ ПРОЕКТІВ У ФОРМУВАННІ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ- МІЖНАРОДНИКІВ

У дослідженні обґрунтовуються науково-методологічні основи полікультурної компетентності студентів-міжнародників, досліджуються та уточнюються базові поняття, пропонується структуризація полікультурної компетентності, аналізуються її складові. Розкривається сутність, значення та роль країнознавчих проектів для формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців у галузі міжнародних відносин.

В исследовании обосновываются научно-методологические основы поликультурной компетентности студентов-международников, исследуются и уточняются основные понятия, предлагается структуризация поликультурной компетентности, анализируются ее составляющие. Раскрывается сущность, значение и роль страноведческих проектов для формирования поликультурной компетентности будущих специалистов в области международных отношений.

Ключові слова: професійна компетентність, полікультурна компетентність, полікультурна компетентність студента-міжнародника, полікультурні компоненти, проектна діяльність, країнознавчі проекти.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, поликультурная компетентность, поликультурная компетентность студента-международника, поликультурные компоненты, проектная деятельность, краеведческие проекты.

Актуальність проблеми дослідження.

Полікультурність є головною особливістю сучасного суспільства. Цивілізаційний світ вимагає професіоналів, які володіють ґрунтовними знаннями про культурне розмаїття у планетарному масштабі, спроможні налагоджувати зв'язки, створювати сприятливі умови для міжкультурної взаємодії.

Саме спеціалісти у галузі міжнародники відносин, дипломатичний корпус стоять на форпості конструктивного діалогу між країнами та народами. Тому важливою особливістю підготовки студентів-міжнародників є формування ґрунтовних знань про полікультурний світ, що є запорукою мирного співіснування та міжнародної безпеки.

Величезну роль у формуванні полікультурної компетентності майбутніх фахівців у галузі міжнародних відносин відіграють країнознавчі навчальні курси, які спроможні формувати цілісність сприйняття світу. Неабияке значення при цьому відіграє країнознавча проектна діяльність, яка надає безцінний практичний досвід для розуміння культурної різноманітності країн та народів світу.

Тому формування полікультурної компетентності студентів-міжнародників засобами країнознавчих проектів є надзвичайно актуальною складовою навчального процесу у контексті підготовки спеціалістів у сфері міжнародної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання компетентнісного підходу в освіті, компетентностей, професійної компетентності, полікультурної компетентності є предметом дослідження численної когорти вітчизняних та зарубіжних науковців.

Педагогічна категорія «компетентність» розглядається у публікаціях В.Авдєєва, О.Бабієнко, І.Беха, Н.Бібік, В.Болотова, М.Головань, С.Горобець, Д.Гришина, І.Гушлевської, І.Зимної, І.Лебедева, О.Локшина, Д.Махотіна, Н.Ничкало, О.Овчарук, Л.Паращенко, Л.Перетяги, О.Пометун, О.Савченко, В.Серікова, Ю.Татур, С.Трубачової, Ю.Фролова, А.Хуторського та багатьох ін.

Сутність поняття професійної компетенції висвітлено у працях О.Антонової, В.Беспалько, Ю.Варданян, С.Горобець, М.Євтуха, І.Зазюна, І.Колесникова, Н.Кузьміної, А.Маркової, Є.Павлютенкова, М.Розова, В.Сластьоніна та ін.

Аналіз науково-педагогічної літератури дозволив виявити, що найбільше досліджень проводиться у галузі професійної компетентності педагогічних працівників (Г.Балл, Ю.Варданян, Г.Гордашевська, І.Зязюн, Є.Клімов, Н.Лалак, Е.Рогов, Н.Сергієнко, А.Щербаков та ін.). Питання професійної підготовки майбутнього соціального педагога в умовах полікультурності розглядаються у дослідженнях О.Гуренко. Формуванню професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами діалогу культур присвячене дослідження В.Калініна.

Питання професійної компетентності економіста-міжнародника, технології її формування висвітлено у публікаціях Л.Отрощенко.

Полікультурна компетенція є предметом досліджень Р.Агадулліна, Н.Величко, Л.Воротняк, І.Демури, І.Кушнір, Л.Перетяги, І.Соколової, Є.Степанова, Г.Суткевич та ін. Полікультурну компетентність як предмет сучасних педагогічних досліджень висвітлено у роботах О.Осипенко, як складову творчого розвитку фахівця – у працях Д.Чернілевського. Формуванню полікультурної компетентності курсантів вищих військових навчальних закладів присвячені роботи О.Зеленської.

В освітньому середовищі сутність понять «проект», «проектна діяльність», «проектне навчання», «метод проектів», їх практичне застосування на сучасному етапі розглядаються у публікаціях Н.Анісімової, Л.Байдурової, К.Баханова, І.Буравської, І.Герус, М.Голубенко, А.Касперського, В.Копотій, В.Казанцевої, О.Коберник, О.Колеснікова, С.Король, О.Кравець, О.Краснової, Т.Кручиніної, В.Нищети, О.Пехоти, О.Пометун, С.Сисоєвої, Т.Шапошнікової та ін.

Використання методу проектів у організації самостійної роботи студентів поза аудиторією у вищій школі висвітлено у публікаціях О.Фунтікової. Формуванню професійної компетентності майбутнього вчителя географії засобами проектної діяльності присвячене дослідження М.Елкіна. Питання підготовки вчителів гуманітарних дисциплін до застосування методу проектів у професійній діяльності розкрито у працях Н.Самойленко.

Аналіз науково-педагогічної літератури дозволив встановити, що потребують наукового обґрунтування поняття «полікультурна компетентність студента-міжнародника» та питання сутності країнознавчих проектів у її формуванні. Тому, мета дослідження полягає в обґрунтуванні науково-методологічних основ полікультурної компетентності студентів-міжнародників, у розкритті ролі і значення країнознавчих проектів для її формування.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Полікультурна компетентність як складова професійної підготовки студентів-міжнародників

Питання формування полікультурної компетентності студентів-міжнародників є одним із ключових у контексті підготовки фахівців до професійної діяльності.

Полікультурну компетентність як поняття слід розглядати у площинах *полікультурної освіти та професійної компетентності*.

Полікультурна освіта – невід’ємна складова розвитку сучасного суспільства, життєдайна основа його гармонізації та гуманізації.

Питання полікультурної освіти розглядаються в сучасних зарубіжних і вітчизняних концепціях «багатокультурної освіти» (Г.Дмитрієв, О.Дубовик, Н.Воскресенська), «мультикультурної освіти» (Дж.Бенкс, П.Майо, Г.Палаткіна, П.Фрейре), «інтеркультурної освіти і виховання» (І.Антонюк, Р.Баяновська, О.Сухомлинська), «міжкультурної комунікації» (Н.Іконников, Р.Льюїс, К.Сторті) та ін. Питання полікультурної освіти є невід’ємною частиною наукових досліджень О.Бондаревської, Ю.Давидова, В. Макаєва, З.Малькової, Л.Супрунової, серед українських дослідників - В.Болгариної, Л.Голік, Л.Гончаренко, О.Гуренко, Я.Гулецької, Т.Клинченко, Б.Кобзар, М.Красовицького, Г.Левченко, І.Лощенової, Я.Полякової, О.Сухомлинської та ін. [1,2,3,4,5].

Проблеми полікультурної освіти неодноразово розглядалися на міжнародних засіданнях і відображалися в документах ООН, ЮНЕСКО, Ради Європи, серед яких: Конвенція про захист прав людини і основних свобод (Рада Європи, 1950), Європейська молодіжна кампанія боротьби з расизмом, антисемітизмом, ксенофобією і нетерпимістю «Усі різні, усі рівні» (Рада Європи, 1994-1996), Міжнародна конференція «Освіта і культура» (ЮНЕСКО, 1995), Європейська конференція проти расизму «Усі різні, усі рівні: від принципу до практики» (Рада Європи, 2000), Афінська декларація «Міжкультурна освіта: управління різноманітністю, зміцнення демократії» (Рада Європи, 2003), Конвенція по охороні та заохоченню різноманіття форм культурного самовиразу (ООН, 2005), Декларація по розвитку міжкультурного діалогу (Рада Європи, 2005), «Діалог високого рівня з питань міжрелігійного та міжкультурного розуміння та співробітництва на благо миру» (ООН, 2007), Міжнародна конференція «Культура у русі» (Рада Європи, 2011), Всесвітній форум по міжкультурному діалогу «Об’єднані загальними цінностями, збагачені культурним різноманіттям» (Рада Європи, 2011), «Мізковий штурм»

з питань освіти та налагодження міжкультурного діалогу (ЮНЕСКО, 2012) та ін. [6,7,8,9].

На сьогодні існують численні підходи до визначення сутності поняття полікультурної освіти, представимо деякі із них у табл.1.

Таблиця 1

Полікультурна освіта як поняття

Автор	Визначення
В. Болгаріна, І. Лощенова (2002)	Полікультурна освіта «...така освіта, для якої ключовими поняттями є культура як вселюдське явище; це засіб допомогти особистості в подоланні шляху від засвоєння етнічної, національної культури до усвідомлення спільності інтересів народів у їхньому прагненні до миру, злагоди, прогресу через культурний розвиток» [10, с.3].
В.Кузьменко, Л.Гончаренко (2006)	«Полікультурна освіта – це освіта, що сприяє формуванню в особистості готовності до активної діяльності в сучасному соціокультурному середовищі, яка зберігає свою ідентичність, прагне до поваги та розуміння інших етнокультурних спільнот, вміє жити в мирі та злагоді з представниками різних расових, етнічних культурних, релігійних груп» [11, с.46].
Я.Г.Гулецька (2008)	«Полікультурна освіта – це складовий компонент професійної освіти, спрямований на засвоєння культурно-освітніх цінностей інших культур на основі знання культури своєї етнокультурної групи, а також взаємодію всіх культур на принципах взаємопорозуміння, толерантності, діалогу та плюралізму, що є засобом протистояння дискримінації, націоналізму, расизму» [12, с.9].
О.Пометун, Л.Султанова та ін. (2010)	«Полікультурна освіта – це процес цілеспрямованої соціалізації дітей і молоді, який передбачає оволодіння системою національних і загальнокультурних цінностей, комунікативних і емпатичних вмінь, які дозволяють людині здійснювати міжкультурну взаємодію, виявляти розуміння «іншості» і толерантність у стосунках з носіями різних культурних традицій» [13, с.11]. □

Аналізуючи запропоновані визначення зазначимо, що полікультурна освіта трактується: як складова освіти про культури та народи, про життя в

багатокультурному світі; як процес соціалізації особистості; як компонент професійної освіти тощо.

Висновки щодо різноманітності підходів до тлумачення сутності полікультурної освіти представила дослідниця О. Гуренко, де вищезазначене поняття у науковій літературі трактується: як особливий спосіб мислення на засадах свободи, справедливості, рівності; як процес залучення молоді до засвоєння знань про рідну та загальнонаціональну культуру; як спосіб соціалізації особистості; як модель сучасної освіти тощо. Авторка зазначає про необхідність створення моделі полікультурної освіти в Україні на основі компаративного аналізу світових моделей з урахуванням дидактичного, експериментального, культурно-специфічного, загальнокультурного, емоційного та поведінкового підходів [3].

У контексті нашого дослідження зазначимо, що поняття «полікультурна освіта» варто розглядати як у широкому та і вузькому розумінні, а саме: 1) як здатність особистості залучатись до світової культури, бути толерантним учасником міжкультурної взаємодії, вивчаючи і культурні особливості свого народу; 2) як компонент професійної освіти, виходячи із специфіки професії, пов'язаної із майбутньою міжнародною діяльністю.

Професійна компетентність – це здатність особистості кваліфіковано вирішувати завдання, пов'язані з професійною діяльністю, у контексті нашого дослідження, у сфері міжнародних відносин.

З поняттям «компетентність», насамперед, тісно пов'язане поняття «компетенція», до визначення якого існують численні підходи: особистісний, нормативний, діяльнісний; як категорія результату освіти випускника у вигляді досвіду (пізнавальної діяльності, діяти за зразком, творчої діяльності, емоційно-ціннісних характеристик) тощо [14]. Професійна компетенція розглядається як «професійно-статусні можливості» (адміністративно-правові, інформаційні, економічні) здійснювати людиною повноваження у професійній діяльності [15].

За визначенням Нового тлумачного словника української мови поняття «компетенція» трактується як: «1) добра обізнаність із чим-небудь...2) коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи» [16, с.874].

Існують різні підходи і тлумачення щодо визначення поняття «компетентність».

За визначенням Нового тлумачного словника української мови поняття «компетентний» трактується таким чином «1) який має знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий...2) який має певні повноваження...» [16, с.874].

М.Головань аналізує різні підходи до структури компетентності, розглядаючи її внутрішню структуру у вигляді сукупності компонентів (мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, ціннісно-рефлексивного, емоційно-вольового), що взаємопов'язані між собою [14].

С.Горобець зазначає, що професійна компетентність спеціаліста у сучасних умовах є багатокомпонентним поняттям, яке характеризується у сучасній літературі з точки зору кількох наукових підходів, які знаходяться у взаємозв'язку та взаємодоповнюють один одного, а саме: соціокультурного, діяльнісного, комунікативного, професійного, контекстно-інформаційного та психологічного. Компетентність є системним поняттям, що включає структуру, рівні, функції, властивості тощо [15].

У цілому компетентність розглядається як здатність людини здійснювати певну конкретну професійну діяльність, володіючи відповідними компетенціями.

Полікультурну компетентність студентів-міжнародників (майбутніх фахівців у галузі міжнародних відносин) ми розглядаємо як невід'ємну складову професійної компетентності, яка має здійснюватись на всіх етапах професійної діяльності.

Існують численні визначення полікультурної компетентності як поняття, виділені її складові, структурні компоненти. Наведемо приклади (таблиця 2).

Таблиця 2

Полікультурна компетентність: поняття та структурні компоненти

Автор	Тлумачення поняття	Складові, структурні компоненти
Р.Р.Агадуллін (2004)	Полікультурна компетентність як загальна здатність особистості до плідної життєдіяльності в умовах поліетнічного й полікультурного суспільства, здатність, що ґрунтується на поєднанні особистісних якостей, синтезованих знаннях, уміннях і навичках позитивної міжетнічної й міжкультурної взаємодії [17].	<u>Виділені складові:</u> аксіологічна особистісна інтелектуально- діяльнісна
О.М.Щеглова (2005)	Полікультурна компетентність (курсанта академії МВС) - це комплексна, професійно-особистісна якість майбутнього працівника органів внутрішніх справ, що формується в процесі професійної підготовки на основі толерантності, що характеризується усвідомленням власної багатокультурної ідентичності і проявляється в здатності вирішення професійних завдань конструктивної взаємодії з представниками інших культурних груп [18].	<u>Виділені компоненти:</u> когнітивний афективний рефлексивний настановний поведінковий
Л.А.Гончаренко, А.М. Зубко, В.В. Кузьменко (2007)	Полікультурна компетентність педагога – це не лише здатність жити й діяти в багатокультурному середовищі, а ще й теоретична та практична готовність до здійснення своєї професійної діяльності в такому суспільстві [19].	<u>Виділені компоненти:</u> полікультурна грамотність, уміле використання знань, умінь і навичок із полікультурності у педагогічній діяльності, професійно-особистісні якості вчителя
О.М.Зеленська (2010)	Полікультурна компетентність (курсантів ВВНЗ) – це комплекс знань і способів полікультурної комунікативної діяльності в сукупності з особистісною готовністю до здійснення цієї діяльності [20].	<u>Виділені компоненти:</u> інформаційно- когнітивний комунікативно- діяльнісний емоційно- аксіологічний
І.М. Кушнір (2010)	Під полікультурною компетентністю (іноземних студентів) розуміється комплексна якісна характеристика індивіда, результативний блок, сформований через знання не тільки	<u>Виділені компоненти:</u> когнітивний аксіологічний креативний практичний

	<p>рідної, але й інших культур, вміння застосовувати свої знання у процесі міжкультурної комунікації (у широкому значенні), досвід міжкультурного спілкування, толерантне ставлення до представників інших культур, поведінкові реакції в умовах міжкультурного спілкування [21] та ін.</p>	
--	---	--

М.В.Сімоненко проаналізовано різноманітність підходів щодо визначення поняття «полікультурна компетентність», що трактується як: здатність особистості жити і діяти у багатокультурному світі (В.Кузьменко, Л.Гончаренко), індивідуальна характеристика міри відповідальності потребам професії, безперервний процес (О.Проворов, О.Смолянінова, О.Щукін), цілісне, інтегративне, багаторівневе, особистісне новоутворення, що є результатом професійної підготовки особи у вищому навчальному закладі та в процесі неперервної педагогічної освіти (І.Соколова), комплексна особистісна якість, що формується в процесі професійної підготовки на основі толерантності (О.Щеглова), інтегративна характеристика, що відображає здатність здійснювати політику полілінгвізму в полікультурному просторі (І.Васютенкова), здатність людини інтегруватися в іншу культуру при збереженні взаємозв'язку з рідною культурою (Л.Воротняк) тощо [22].

Також слід підкреслити, що більшість досліджень присвячені формуванню полікультурної компетентності у школярів, майбутніх педагогів, курсантів військових закладів тощо. Дане питання не достатньо розкрито у галузі підготовки спеціалістів-міжнародників.

Аналіз численних підходів до розуміння сутності поняття «полікультурна компетентність» дозволяє сформулювати наступне визначення цього поняття у контексті нашого дослідження, а саме:

полікультурна компетентність студента-міжнародника (майбутнього фахівця у сфері міжнародних відносин) – це здатність особистості гармонійно реалізовувати полікультурні компетенції, володіючи сумою полікультурних знань та мовленнєвими навичками, адекватно і дипломатично налагоджувати процес міжкультурної взаємодії, толерантно

ставитись до людей різних національностей з метою кваліфікованого вирішення завдань у сфері міжнародних відносин.

Пропонуємо розглянути структуру полікультурної компетентності студента-міжнародника (рис.1).

Рис.1. Структура полікультурної компетентності студента-міжнародника (майбутнього фахівця у галузі міжнародних відносин)

У структурі полікультурної компетентності студента-міжнародника ми виділяємо чотири взаємопов’язані компоненти, а саме: знаннєво-інформаційний, комунікативний, мовленнєвий, етико-мотиваційний.

Знаннєво-інформаційний компонент пов’язаний із здатністю володіння студентом суми країнознавчих знань, навичками пошуку, переробки та засвоєння інформації про полікультурний світ.

Комунікативний компонент відображає вміння студента застосовувати набуті знання на практиці у процесі міжкультурної взаємодії, володіти комунікативними вміннями і навичками у полікультурному середовищі, налагоджувати дипломатичні стосунки, володіючи переговорним процесом.

Мовленнєвий компонент пов'язаний із здатністю володіти іноземними мовами, розуміти і передавати іншомовну інформацію у процесі міжособистісної комунікації, що значно розширює можливості знаходження взаєморозуміння між партнерами.

Етико-мотиваційний компонент відображає особистісні характеристики майбутнього фахівця, його риси, якості характеру, ступінь толерантності, ціннісні орієнтири, систему етичних норм по відношенню до людей інших національностей.

Формування полікультурної компетентності студентів-міжнародників як однієї із ключових професійних компетентностей здійснюється протягом всього навчання у вищому навчальному закладі, у тому числі і при вивченні країнознавчих дисциплін.

Країнознавчі проекти у контексті формування полікультурної компетентності студентів-міжнародників

Країнознавство – одна із базових дисциплін для студентів-міжнародників (напрями підготовки «міжнародна інформація», «міжнародний бізнес»), нормативна дисципліна професійного спрямування, метою якої є формування у студентів знань про геопросторові особливості регіонів і країн світу як потенційних об'єктів міжнародної діяльності. Перед студентами ставляться вимоги не тільки щодо засвоєння суми країнознавчих знань про навколишній світ але й оволодіння певними вміннями і навичками, а саме:

- аналізувати та порівнювати різноманітні аспекти країнознавчих характеристик;
- характеризувати та оцінювати стан соціально-економіко-географічного та політичного розвитку країн та регіонів світу;
- показувати на політичній карті регіони, держави, їх столиці;

- використовувати статистичні дані при країнознавчих характеристиках;
- будувати діаграми соціально-економічного розвитку країн та регіонів світу;
- користуватися загальними географічними, тематичними картографічними джерелами інформації, широким спектром країнознавчої літератури на різноманітних носіях;
- здійснювати пошук країнознавчої інформації, використовуючи різноманітні інформаційні технології;
- готувати та публічно представляти доповіді;
- використовувати набуті знання у професійній діяльності та при підготовці матеріалів для засобів масової інформації тощо.

Країнознавство – одна із базових навчальних дисциплін, де дієво відбувається формування полікультурної компетентності у майбутніх спеціалістів галузі міжнародних відносин. Надзвичайно ефективним є використання новітніх підходів до вивчення курсу. Одним із таких методів – є метод проектів.

На сьогодні численні наукові дослідження свідчать про величезний інтерес до цього методу, який ще називають педагогічною технологією. Пропонуємо розглянути сучасну класифікацію типів проектів, які різняться різноманітними підходами [23, с.152-153] (таблиця 3).

Таблиця 3

Типологія проектів у сучасній дидактиці

Типи проектів за якісними ознаками	Складова проекту
За змістом	<ul style="list-style-type: none"> • дослідницькі • творчі • ігрові • інформаційні • практико-орієнтовані
За характером контактів	<ul style="list-style-type: none"> • внутрішні • міжнародні
За кількістю учасників	<ul style="list-style-type: none"> • особистісні • парні • групові

За тривалістю проведення	<ul style="list-style-type: none"> • короткодійчі • середньої тривалості • довготривалі
--------------------------	--

При вивченні країнознавства метод проектів використовується при підготовці *творчих робіт*, як однієї із найбільш ефективних форм індивідуальних науково-дослідних завдань у процесі самостійної роботи студентів.

Науково-методичні основи підготовки творчих робіт ми представили у наукових публікаціях [24,25,26], де розробили науково-методичні рекомендації щодо створення творчих робіт та модель удосконалення самостійної роботи студентів на прикладі їх підготовки, а саме: 1) визначили мету, завдання творчих робіт; 2) розробили види творчих робіт (країнознавчі образи, країнознавчі маршрути, міні-доповіді, комплексні країнознавчі характеристики), обґрунтували їхню сутність; 3) запропонували етапи підготовки; 4) висвітлили особливості оформлення та оцінювання; 5) сформулювали шляхи практичного впровадження результатів тощо.

В запропонованій моделі удосконалення самостійної роботи студентів на прикладі підготовки творчих робіт виділили три компоненти: науково-методичний, процесуальний, результативний.

Творчі роботи є дієвим підґрунтям для формування полікультурної компетентності студентів-міжнародників. Основні результати наукових доробок представлені нижче.

Творчі роботи виконувалися протягом двох перших навчальних років, коли відбувалося вивчення навчального курсу «Країнознавство». Метою їх підготовки є розширення та поглиблення знань студента з дисципліни у процесі самостійної роботи. Завданнями підготовки є: 1) розширення та поглиблення знань студента з певної тематики; 2) формування вмінь та навичок роботи з інформацією; 3) розвиток творчого потенціалу особистості; 4) формування комунікаційних вмінь та навичок працювати у творчих групах.

Країнознавчі образи та країнознавчі маршрути – це творчі роботи студентів першого курсу, які є найпростішими для виконання, хоча у початківців теж можуть викликати труднощі. Міні-доповіді є вже більш складними для виконання: теми не є типовими, необхідні певні навички, вміння у пошуку інформації, її відбору, опрацювання, структуризації. Комплексні країнознавчі характеристики є найбільш складним видом творчих робіт, які виконуються вкінці вивчення курсу і вимагають втілення усіх знань та вмінь студента.

У таблиці 4 представлені види творчих робіт та узагальнена їх характеристика за якісними ознаками, де кожний вид творчої роботи розглядається як поняття та як форма самостійної роботи, тобто як індивідуальне проектне завдання.

Таблиця 4

Творчі роботи як вид проектної діяльності студентів

Якісна ознака	Сутнісна характеристика
Країнознавчий образ	
як поняття	– це узагальнена характеристика території з найбільш специфічними ознаками, які можуть слугувати її географічно-просторовою, історичною, соціально-економічною, культурологічною візиткою
як вид творчої роботи	означає виділити і представити найсуттєвіші риси, ознаки території (країни, регіону), які можуть слугувати її візитівкою
Країнознавчий маршрут	
як поняття	– це відвідування групою людей певних (визначних) місць території за задалегідь визначеним напрямом
як вид творчої роботи	означає визначити шлях віртуального ознайомлення з певною територією (країною, регіоном), враховуючи різноманітний спектр країнознавчих характеристик
Міні-дповідь	
як поняття	– це прилюдне повідомлення, виступ на певну тематику
як вид творчої роботи	означає розкрити та представити найбільш характерні риси, особливості певної країнознавчої проблематики, її сутність
Комплексна країнознавча характеристика	
як поняття	– це опис, визначення та розкриття істотних, характерних особливостей, ознак території, що

	складають єдине ціле
як вид творчої роботи	означає розкрити та представити територію у сукупності різноманітного спектру країнознавчих складових (соціально-географічних, історичних, політичних, демографічних, економічних, культурологічних тощо)

До кожного виду творчих робіт пропонується типовий план підготовки роботи, рекомендації щодо її змістової частини та презентуються типові помилки студентів. Розглянемо вищезазначене на прикладі створення міні-доповіді. Подібні рекомендації надаються і пояснюються студентам на початку ознайомлення з проектом.

Типовий план складання міні-доповіді (надаємо схематично): вступ, основний виклад матеріалу (історія питання, сучасний стан, проблеми, шляхи вирішення тощо), висновки, список використаних джерел.

Рекомендації щодо змістової частини роботи.

Міні-доповідь надає можливість студенту попрацювати над країнознавчою тематикою, яка найбільше його цікавить, проявити нестандартне мислення, творчий потенціал, поділитись своїми роздумами.

Досвід свідчить, що міні-доповідь може бути першою ланкою до більш ґрунтовного розкриття теми, написання тез на наукову конференцію, з подальшим виступом на ній. Обсяг роботи до 7-10 стр. *(без врахування списку використаних джерел).*

У вступі (1-2 стр.) розкривається актуальність теми, мета написання роботи, підходи автора щодо розуміння її сутності.

В основній частині (5-8 стр.) послідовно розкривається сутність теми, вирізняються її найхарактерніші особливості *(можливо: історичний аспект, сучасний стан, перспективи, шляхи вирішення проблеми тощо).*

Важливо при викладенні теми висловлювати свою думку, аналізувати, оцінювати ситуацію, що допоможе поступово нарощувати професійний потенціал спеціаліста-міжнародника.

У висновках (1-2 стр.) презентуються основні результати роботи. Узагальнюються основні етапи розкриття теми, вказується, чи досягнута мета роботи. Підкреслюється, чому навчився студент, виконуючи творчу роботу, які вміння, навички розвинув та удосконалив.

У списку використаних джерел вказуються усі джерела інформації, які були використані при написанні роботи (друковані, електронні, аудіо-відео-звукові тощо).

Типовими помилками студентів при підготовці міні-доповіді є: 1) реферативний, сухий виклад матеріалу, який подається без обробки та систематизації; 2) абсолютне копіювання матеріалів Інтернет; 3) відсутність плану та логіки викладу; 3) великий обсяг матеріалу, невміння виділити головне; 4) невміння сформулювати висновки, представити основні результати, квінтесенцію роботи; 5) відсутність списку використаних джерел або оформлення його без належних вимог; 6) довільно оформлена робота тощо.

Важливою частиною рекомендацій є деталізоване роз'яснення етапів підготовки творчої роботи (початковий, основний, завершальний), надання чітких вимог щодо оформлення творчих робіт, роз'яснення основних підходів щодо оцінювання, розкриття прерогатив щодо подальшого застосування результатів роботи. Надзвичайно важливою частиною підготовки творчої роботи є її публічне представлення.

Подальший розвиток виконаних проектів відбувається декількома шляхами: участь у наукових конференціях, як матеріал для написання курсових та дипломних робіт, розширення та представлення тем на країнознавчих зустрічах, фестивалях, круглих столах тощо.

Наведемо деякі приклади найбільш яскравих та вдалих країнознавчих проектів серед міні-доповідей, більшість з яких отримали свою подальшу реалізацію. (таблиця 5).

Тематика міні-доповідей	Тема, виконавець
Історична	«Діти П'ятого Сонця» (Д.Бодрова, 2008), «Велика імперія інків» (О.Сенько, 2008), «Процес становлення міфологічної концепції Єгипту як відображення історичного розвитку країни» (М.Волоцький, 2009), «Історія завоювання Америки конкістадорами» (А.Булавенко, 2010) та ін.
Економіко-соціальна	«Силіконова долина США» (М.Лапа, 2007), «Соціальні проблеми Африки» (Є.Федоряка, 2009), «Голод в Африці як загальнопланетарна проблема» (Л.Підгорна, 2007), «Україна та Бразилія: розвиток ракето-космічних відносин» (Б.Чупіра, 2010) та ін.
Політична	«Етнічні конфлікти Західної Африки» (Д.Смирнова, 2007), «Сомалі – найгарячіша точка планети» (Д.Лепіна, Ю.Луцив, 2008), «Трагедія 11 вересня 2001 року» (Р.Джуранюк, І.Осарчук, 2008) та ін.
Культурологічна	«Історія аргентинського танго» (О.Красова, 2006), «Самобутня культура масаїв» (Л.Тихоступ, 2006), «Життя та діяльність Дієго Рівери» (О.Клішта, 2007), «Видатні політичні діячі Індії: Індіра Ганді» (Д.Павло, 2008), «Бразильська самба» (Т.Далявська, 2008), «Самобутня культура берберів» (Н.Грачов, 2009), «Гохуа – китайський живопис» (П.Редька, 2009), «Японці – найзагадковіша нація світу» (Є.Пікулик, 2009), «Японське анімаційне мистецтво» (М.Волоцький, 2009, І.Радченко, 2012), «Хіпі – «діти квітів» (А.Стоцька, 2010), «Самобутня культура бушменів» (К.Скопцов, 2010), «Мандрівка у часі – «останній рай»: Папуа-Нова Гвінея» (М.Сака, 2010), «Чайна церемонія Японії» (І.Виливок, 2011), «Виноробство як традиційна галузь Грузії» (Р.Глущенко, 2013) та ін.

Слід зазначити, що найкраще студентам вдається розкрити теми культурологічного та історичного характеру, складніше – на економіко-соціальну та політичну тематику.

Слід зазначити, що даний країнознавчий проект вже впроваджується у навчальний процес в Університеті «КРОК» протягом восьми років за напрямом підготовки «міжнародна інформація», «міжнародний бізнес» і є одним з найефективніших та найулюбленіших видів навчальної діяльності студентів, про що свідчить рівень успішності студентів (саме за цей вид роботи) та анонімне анкетування.

У даному науковому дослідженні проаналізуємо значення творчих робіт у контексті формування полікультурної компетентності, взявши за основу її структурування.

При підготовці творчих робіт, які виконуються на перших двох курсах, найбільш ґрунтовно формується *знаннєво-інформаційний компонент* полікультурної компетентності студентів. Це пов'язано, насамперед, з великими обсягами вивчення навчального та додаткового матеріалу з дисципліни «Країнознавство» про полікультурний світ у процесі аудиторної та самостійної роботи студентів, включаючи проектну діяльність. Студенти знайомляться з різним спектром країнознавчих характеристик: соціально-економіко-географічними, історичними, демографічними, геополітичними та геокультурними.

Формування *комунікативного компоненту* у процесі підготовки творчих робіт відбувається, як правило, опосередковано. Хоча в аудиторії, де відбувається захист творчих робіт, можуть бути присутні представники декількох національностей, але – це, як правило, громадяни однієї держави. Тому, формування даного компоненту необхідно підсилювати, наприклад, у процесі підготовки над проектом, спілкуючись з представниками різних держав та національностей або, запрошуючи на захист гостей.

Також слід зазначити, що підготовка над проектом, особливо, над груповим, надає можливість навчитись домовлятись між собою, усередині групи, що не завжди є легким і простим, особливо, якщо стосується самовираження і творчості.

Формування *мовленнєвого компоненту* на перших двох курсах теж є проблемою, далеко не всі вільно володіють іноземною мовою, щоб реалізувати навички при представленні проекту. Хоча можна зазначити, що такі випадки мали місце (творча робота захищалась англійською мовою), але як виключення.

При підготовці та захисті творчої роботи потужно формується *етико-мотиваційний компонент*, коли особистість демонструє особистісні

характеристики, відкриває систему цінностей. Важливо у процесі реалізації проекту особливе значення приділяти формуванню толерантності по відношенні до народів світу, представників різних національностей, вислуховувати різні думки, обговорювати проблемні питання, залучатися до дискусій.

Підсумовуючи вищенаведене, зазначимо, що у процесі впровадження такого проекту як творча робота, найбільш дієво формуються такі компоненти полікультурної компетентності, як знаннево-інформаційний та етико-мотиваційний. Комунікативний та мовленнєвий компоненти необхідно більш активно формувати у подальшому.

Потужними країнознавчими проектами у поза навчальній діяльності студентів, які активно сприяють формуванню полікультурної компетентності, є проекти пов'язані з проведенням країнознавчих просвітницьких фестивалів.

В Університеті економіки та права «КРОК» започаткований та активно впроваджується потужний проект ***«Країнознавчий просвітницький фестиваль «Діалог культур»*** для шкіл-партнерів, студентів та молоді, в межах якого відбулись фестивальні заходи: «Діалог культур: країни Африки» (11 березня 2011 року), «Діалог культур: країни Латинської Америки» (25 листопада 2011 року), «Діалог культур: країни Європи» (3 грудня 2012 року). Учасниками кожного дійства стає понад 300 осіб.

Метою проведення фестивалю є ознайомлення школярів, студентства, молоді з особливостями культури народів світу, сприяння формуванню особистості на засадах толерантності, взаємоповаги до інших культур і народів. Завданнями фестивалю є: 1) ознайомлення учасників заходу з різними аспектами культурологічних країнознавчих характеристик; 2) сприяння формуванню особистості на принципах дружби й поваги між народами, поваги до представників різних етносів, їхньої культури, способу мислення, життя; 3) формування розуміння глобальної взаємозалежності всіх країн і народів; 4) розвиток комунікативних здібностей, сприяння розвитку здатності

спілкуватися з людьми різних національностей; 5) розвиток творчого потенціалу особистості, умінь і навичок, які сприяють розширенню знань про інші культури; 5) сприяння формування почуття прекрасного на кращих досягненнях світової цивілізації [27].

Розроблена структурна модель організації та проведення країнознавчого фестивалю, де виділені три етапи проведення (підготовчий, власне фестиваль, підсумковий) та ключові структурні компоненти («інсайт», «командна гра», «кроки результативності») [28].

Проаналізуємо участь студентів-міжнародників у даному проекті у контексті нашого дослідження.

Підготовчий етап країнознавчого фестивалю є ключовою ланкою його успішного проведення, яке у великій мірі залежить від мотивації, команди однодумців та грамотного розподілу зон відповідальності.

На цьому етапі відбуваються: зустрічі з співорганізаторами заходу, представниками посольств та громадських організацій; організаційна підготовка до проведення майстер-класів; формування команд від загальноосвітніх навчальних закладів, виконання ними завдань випереджального характеру; формування команд волонтерів, організаторів дійства тощо.

Окрема команда готується від студентів-міжнародників, які є не просто учасниками, а учасниками-організаторами, між якими чітко розподіляються зони відповідальності, серед яких можуть бути: запрошення до участі гостей, підготовка проведення урочистої концертно-презентаційної частини, секційних засідань, майстер-класів, участь у оформленні інформаційних тематичних стендів, організація фото-відеозйомки тощо. Також слід зазначити, що в реалізації подібних масштабних проектів, на яких задіяні більше десяти структурних підрозділів університету (департаменти, факультети, кафедри, коледжі), велика кількість волонтерів, представники посольств, консульств, громадських організацій, команда студентів-міжнародників складає єдине ціле у всьому загалі учасників та організаторів.

Надзвичайно відповідальним завданням є консультація команд від шкіл-партнерів, за потребою, стосовно підготовки випереджального завдання на культурологічну тематику. Ключовою темою розгляду на фестивалі є Всесвітня спадщина ЮНЕСКО та культурологічні особливості країн і народів, тому студенти можуть продемонструвати вже здобуті у процесі навчання знання з дисципліни «Країнознавство» та інших навчальних дисциплін. Окрім цього, студенти мають змогу втілити свої знання, готуючи тематичні виставки до заходу, загальні та в аудиторіях, де необхідно здійснювати відбір найбільш суттєвої культурологічної інформації для демонстрації.

Власне фестиваль включає три складові: концертно-презентаційну частину, секційні засідання, де відбувається захист творчих робіт команд, майстер-класи та творчі студії.

На концертно-презентаційній частині дійства студенти зустрічають гостей, разом з іншими учасниками знайомляться з представникам країн світу, працівниками посольств, які демонструють своєрідні візитівки про країни. Студенти-міжнародники, які вільно володіють англійською мовою, можуть виступати і в якості перекладачів.

Протягом трьох потужних масштабних заходів студенти-міжнародниками, як і інші учасники, могли познайомитися і поспілкуватися з працівниками Посольств ПАР, Нігерії, Куби, Аргентини, Македонії, Сербії, Іспанії, консульства Болівії в Україні, членами Африканської ради в Україні, Європейської організації People to People International тощо. Практичним досвідом для подальшої діяльності у галузі міжнародних відносин було знайомство з Надзвичайними й Повноважними Послами в Україні: ПАР (п.А.Вентер), Нігерії (п.І.Пада Касай), Македонії (п.Ацо Спасеноскі) та консулом Республіки Болівія в Україні (п. Тордойа Рохас Владімір Хосе).

Організаторами і координаторами *секційних засідань* є саме студенти-міжнародники, які не тільки можуть поділитися своїми знаннями зі слухачами, пропонуючи міні-доповіді по темі заходу, але і мають вміння оцінити виступи. Головними модераторами секційних засідань виступають ті студенти, які

мають високу позитивну оцінку з курсу «Країнознавство», і готові продемонструвати свої знання, навички та вміння на практиці.

Протягом трьох країнознавчих фестивалів було проведено 22 секційні засідання, на яких представлено 61 країну світу. У таблиці 6 демонструються фрагменти програм секційних засідань заходів.

Таблиця 6

Фрагменти програм секційних засідань країнознавчих фестивалів
(за участю у т.ч. студентів-міжнародників)

Країнознавчий фестиваль	Секційне засідання
«Діалог культур: країни Африки» (11 березня 2011 року)	Секція 5. (Алжир, Нігерія, Танзанія), ауд.312 <i>Координатори:</i> Луцив Катерина, Головін Максим, Скопцов Кирило – студенти 2 курсу ФМВ (спеціальність «міжнародна інформація», «міжнародний бізнес») <i>Гості:</i> представники Посольства Нігерії в Україні, Анікі Джонсон (Нігерія) – член Африканської ради в Україні <i>Доповідачі, учасники:</i> члени Африканської ради в Україні, СЗШ №8 (презентує Алжир), СШ №165 (презентує Нігерію), Гімназія «Інтелект» м.Вишгород (презентує Танзанію) <i>Учасники, волонтери:</i> студенти ФМВ, ФЕП, КЕПІТ <i>Керівник секції:</i> Кот Тетяна Юріївна – викладач суспільних дисциплін Університету «КРОК»
«Діалог культур: країни Латинської Америки» (25 листопада 2011 року)	Секція 1. Болівія, Бразилія, Венесуела, Нікарагуа, ауд.227 <i>Модератор:</i> Гайдук Катерина – студентка 2 курсу ФМВ (спеціальність «міжнародна інформація») <i>Доповідачі, учасники:</i> СЗШ №126 (презентує Болівію), гімназія №30 «ЕкоНад» (презентує Бразилію), СЗШ №163 (презентує Венесуелу), СЗШ №4 (презентує Нікарагуа) <i>Гості:</i> п. Владімір Хосе Тордойа Рохас – Консул Республіки Болівія в Україні <i>Учасники, волонтери:</i> студенти ФМВ, ФЕП, КЕПІТ <i>Керівник секції:</i> Прохоренко Вікторія Олександрівна – заступник директора Коледжу економіки, права та інформаційних технологій Університету «КРОК»
«Діалог культур: країни Європи» (3 грудня 2012 року)	Секція 5. Австрія, Болгарія, Норвегія, Португалія, Росія, Франція, ауд.307 <i>Модератор:</i> Бодрова Дар'я – випускниця ФМВ (спеціальність «міжнародна інформація») <i>Доповідачі, учасники:</i> Володимир-Волинська ЗОШ I-III ступенів №5 (презентує Австрію), Фінансовий ліцей (презентує Болгарію), СЗШ №27 (презентує Норвегію), СЗШ №175 (презентує Португалію), СШ №85 (презентує Росію), Бучанська ЗОШ I-III ступенів №4 (презентує Францію)

	<p><i>Гості:</i> п. Ольга Скальчук – директор культурних та освітніх програм представництва Росспівробітництва в Україні</p> <p><i>Учасники, волонтери:</i> студенти ФМВ, ФЕП, КЕПТ, ККН</p> <p><i>Керівник секції:</i> Терещук Марина Ігорівна – асистент кафедри міжнародних відносин та інформації Університету «КРОК»</p>
--	---

Запропоновані для розгляду фрагменти вказують не тільки на масштабність заходу але й, завдяки публічним виступам, публічну координацію, на величезну відповідальність його учасників, у т.ч. студентів-міжнародників.

На майстер-класах та творчих студіях учасники фестивального дійства мають можливість познайомитися з культурним розмаїттям країн та народів світу у практичному контексті. До їх проведення, як правило залучаються посольства, консульства, іноземні гості або спеціалісти, а студенти-міжнародниками активно допомагають в організації.

На фестивалях в цілому було проведено 10 майстер-класів та 3 творчі студії (таблиця 7).

Таблиця 7

Тематика майстер-класів та творчих студій країнознавчих фестивалів

Країнознавчий фестиваль	Тематика майстер-класів та творчих студій
«Діалог культур: країни Африки»	<p>«Елементи національного костюму» (Нігерія, Сьєрра-Леоне), «Секрети африканських зачісок» (Чад), «Заварюємо каву по ефіопськи» (Ефіопія), «Створюємо тропічну маску» (Камерун, Республіка Конго), «Граємо на африканських тамтамах» (Гвінея)</p> <p><u>Модератори:</u> члени Африканської ради в Україні, Посольство Нігерії в Україні, музична група «Нуво-Альянс» (Гвінея)</p>
«Діалог культур: країни Латинської Америки»	<p>«Танцюємо сальсу» (Куба), «Граємо на національних інструментах» (Болівія), «Готуємо національні страви» (Аргентина)</p> <p><u>Модератори:</u> «Salsa Club», Консульство Болівії в Україні, аргентинський ресторан «Ель Гаучо»</p>
«Діалог культур: країни Європи»	<p>«Народно-сценічний танець», «Українська музика як явище світової культури», «Розвиток образотворчого мистецтва Західної Європи на прикладі пам'яток із колекції Музею імені Ханенків», «Культурно-історичний образ Македонії. Взаємозбагачення культур: Македонія та Україна»</p>

	<u>Модератори:</u> Київське державне хореографічне училище, Київський інститут музики ім.Р.М.Глієра, Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків, Посольство Македонії в Україні
--	--

Важливо, щоб до проведення майстер-класів та творчих студій залучалися саме носії культури, що надає шанс учасникам фестивалю на практиці реалізувати можливість спілкування з представниками різних національностей та держав світу.

Після закінчення власне фестивалю відбувається підсумок дійства, проводиться його аналіз. Студенти-міжнародники діляться враженнями, аналізують побачене, роблять висновки стосовно своєї участі, виділяючи здобутки та недоліки.

Як показує практичний досвід, в організації та проведенні просвітницьких фестивалів на громадських засадах, як правило, беруть участь 80-90% студентів-міжнародників, які вивчили або вивчають дисципліну «Країнознавство». Слід зазначити, що певна кількість студентів продовжує фестивальну діяльність, навіть у якості випускників.

Проаналізуємо роль країнознавчих просвітницьких фестивалів у формуванні полікультурної компетентності студентів-міжнародників, виходячи із її структуризації.

Участь у країнознавчому фестивалі надає можливість студентам підсилити та розвинути *знаннево-інформаційний компонент*. Студенти мають нагоду на практиці не тільки втілити свої знання полікультурного змісту, продемонструвати свою ерудицію, але й поглибити їх, розширити свій кругозір. Вміння прилюдно оцінити доповідь, взяти участь у дискусіях, підтримати розмову є гарним стимулом для особистісного та професійного розвитку.

Країнознавчі фестивалі надають надзвичайно потужні можливості для розвитку *комунікативного компоненту*. Студенти мають змогу вчитися на практиці демонструвати комунікативні компетенції по відношенню до людей інших національностей, представників різних країн, вчитися працювати з

представниками дипломатичного корпусу, вести конструктивний діалог, вчитися вислуховувати і сприймати протилежну думку, демонструючи дипломатичні вміння тощо. Окрім цього, подібні проекти демонструють масштабність дійства, що надає можливість розвивати публічні компетенції.

Фестивальний рух надає широкі можливості для розвитку *мовленнєвого компоненту*. Студенти мають реальну нагоду поспілкуватися з носіями мови на офіційному і неофіційному рівні, попрацювати у якості перекладача, продемонструвати володіння мовою, виступаючи з конкретною культурологічною темою.

Участь у країнознавчому фестивальному проекті надає потужну можливість для формування *етико-мотиваційного компоненту*, коли особистість на практиці демонструє ціннісні орієнтири, ступінь толерантності до іноземних гостей, представників інших національностей. Подібні просвітницькі заходи надають можливість продемонструвати реальні особистісні якості у міжкультурній взаємодії, розкрити істину внутрішню мотивацію участі у полікультурних заходах.

У цілому, підкреслимо, що участь у країнознавчій проектній фестивальній діяльності сприяє, насамперед, потужному формуванню комунікативного та етико-мотиваційного компонентів полікультурної компетентності. Окрім цього, є можливість підсилити мовленнєвий компонент та поглибити знаннєво-інформаційний.

Зазначимо, що такі країнознавчі проекти як творчі роботи, у системі викладання навчальної дисципліни «Країнознавство», та країнознавчі фестивалі, у позанавчальній просвітницькій діяльності, активно сприяють формуванню полікультурної компетентності студентів-міжнародників, гармонійно доповнюючи одне одного (таблиця 8).

Таблиця 8

Формування компонентів полікультурної компетентності студентів-
міжнародників
у контексті країнознавчої проектної діяльності

Полікультурні компоненти	Країнознавчі проекти	
	«Творчі роботи»	«Країнознавчі фестивалі»
Знаннєво-інформаційний	формування ґрунтовне, змістовне, потужне	формування поглиблюється, розвивається, підсилюється
Комунікативний	формування початкове	формування потужне
Мовленнєвий	формування недостатнє	формування розвивається
Етико-мотиваційний	формування дієве	формування потужне

Знаннєво-інформаційний компонент полікультурної компетентності значно ґрунтовно формується у процесі виконання творчих робіт, у процесі участі у фестивалях він поглиблюється і розвивається. Також потужно формується і етико-мотиваційний компонент у двох випадках. Комунікативний компонент при виконанні творчих робіт починає активно формуватися, на фестивалях – потужно формується. Мовленнєвий компонент у процесі участі у країнознавчих проектах формується першопочатково менш результативно, хоча може мати розвиток у подальшому.

Порівняємо місце вищеназваних країнознавчих проектів у структурі типології сучасної дидактики (таблиця 9).

Таблиця 9

Місце країнознавчих проектів у структурі типології сучасної дидактики

Типи проектів за якісними ознаками	Країнознавчі проекти	
	«Творчі роботи»	«Країнознавчі фестивалі»
За змістом	<ul style="list-style-type: none"> • дослідницькі • творчі • інформаційні 	<ul style="list-style-type: none"> • творчі • практико-орієнтовані
За характером контактів	<ul style="list-style-type: none"> • внутрішні 	<ul style="list-style-type: none"> • міжнародні
За кількістю учасників	<ul style="list-style-type: none"> • особистісні • парні • групові 	<ul style="list-style-type: none"> • групові
За тривалістю проведення	<ul style="list-style-type: none"> • довготривалі 	<ul style="list-style-type: none"> • середньої тривалості

За змістом «творчі роботи» є дослідницькими та інформаційними, тобто більш теоретичними, «країнознавчі фестивалі» – практико-орієнтованими, але обидва проекти – творчі. За характером контактів перші – внутрішні (всередині групи, потоку), другі – міжнародні (для широкого загалу). За кількістю учасників: творчі роботи можуть виконуватись як одноосібно, так і в парі або в групі; країнознавчі фестивалі виключно групові. За тривалістю проведення перші є більш довго тривалішими (готуються семестр), другі – середньої тривалості (готуються декілька місяців).

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що представлені країнознавчі проекти, які активно впроваджуються у роботі зі студентами-міжнародниками, мають значний потенціал у контексті формування полікультурної компетентності і продовжують впроваджуватися у практику навчальної і позанавчальної просвітницької діяльності.

Аналіз вищевикладеного дозволяє сформулювати наступні **висновки**.

Полікультурну компетентність слід розглядати у контексті полікультурної освіти та професійної компетентності.

Полікультурну компетентність студента-міжнародника ми визначаємо як здатність особистості гармонійно реалізовувати полікультурні компетенції, володіючи сумою полікультурних знань та мовленнєвими навичками, адекватно і дипломатично налагоджувати процес міжкультурної взаємодії, толерантно ставитись до людей різних національностей з метою кваліфікованого вирішення завдань у сфері міжнародних відносин.

У структурі полікультурної компетентності студента-міжнародника виділяємо чотири компоненти: знаннєво-інформаційний, комунікативний, мовленнєвий, етико-мотиваційний, які взаємопов'язуються і взаємодоповнюються.

Країнознавчі проекти, а саме: творчі роботи та країнознавчі просвітницькі фестивалі є ефективним підґрунтям для формування полікультурної компетентності студентів-міжнародників у цілому та полікультурних компонентів зокрема.

Полікультурна компетентність, як і інші види професійної компетентності студентів-міжнародників формуються протягом усього навчання у вищому навчальному закладі, а її засоби та способи формування можуть вдосконалюватися і розвиватися у цілому.

Список використаних джерел:

1. Голік Л.О. та ін. Полікультурна освіта в Україні / Л.О.Голік, Т.В. Клиниченко, М.Ю. Красовицький, Г.І. Левченко // Завуч. – 1999. - № 29(35). – С.3–4.
2. Гулецька Я.Г. Деякі особливості становлення полікультурної освіти в Україні та США / Я.Г. Гулецька [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://novyn.kpi.ua/2006-2/02_Gulecka.pdf
3. Гуренко О.І. Полікультурна освіта в Україні: до сутності поняття / О.І. Гуренко [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znpbdpu/Ped/2009_1/Gurenko%20O.pdf
4. Макаев В.В. и др. Поликультурное образование – актуальная проблема современной школы / В.В.Макаев, З.А. Малькова, Л.Л. Супрунова // Педагогика. – 1999. – №4. – С. 3–10.
5. Полякова Я.В. Європейські концепції полікультурної освіти і виховання / Я.В. Полякова [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://lib.mdpu.org.ua/nvsp/articles/2008/08_02pyavekr.pdf
6. Селятинський М. Міжкультурна освіта у світлі документів Ради Європи та Європейського Союзу / М. Селятинський [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.zipro.net.ua/index.php?page_id=588
7. Офіційний сайт Ради Європи [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.coe.int/t/r/Parliamentary_Assembly/
8. Офіційний сайт ООН [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.un.org>

9. Офіційний сайт ЮНЕСКО [Електронний ресурс] // Режим доступу:
<http://www.unesco.org>
10. Болгаріна В., Лощенова І. Культура і полікультурна освіта / В. Болгаріна, І. Лощенова // Шлях освіти. – 2002. – №1. – С.2–6.
11. Кузьменко В.В., Гончаренко Л.А. Формування полікультурної компетентності вчителів загальноосвітньої школи: Навчальний посібник / В.В. Кузьменко, Л.А. Гончаренко. – Херсон: РПО, 2006. – 92 с.
12. Гулецька Я.Г. Полікультурна освіта студентської молоді в університетах США: Автореф. дис... канд. пед. н.: 13.00.02 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2008. – 20 с.
13. Людина у полікультурному суспільстві: навчально-методичний посібник для викладачів вищих навчальних закладів з курсу за вибором для студентів соціогуманітарних спеціальностей / [Пометун О.І., Султанова Л.Ю. та ін.]. – К.: “Інжиніринг”, 2010. – 248 с.
14. Головань М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду // Матеріали II міжвузівської науково-практичної конференції 1-2 грудня 2011 р. / М.С. Головань. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка. – 2011. – С. 22–23.
15. Горобець С.А. Теоретичні засади проблеми формування професійної компетентності майбутнього фахівця-економіста // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2007. – № 31. – С. 106–109.
16. Новий тлумачний словник української мови у трьох томах / Укл. В.В. Яременко, О.М. Сліпущко. – Т.1. – К.: «Аконіт», 2003. – 928 с.
17. Агадуллін Р.Р. Полікультурна освіта: методолого-теоретичний аспект / Р.Р. Агадуллін // Педагогіка і психологія. – 2004. – № 3. – С. 18–29.
18. Щеглова Е.М. Развитие поликультурной компетентности будущих специалистов: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Омский государственный педагогический университет. – Омск, 2005. – 213 с.

19. Гончаренко Л.А., Зубко А.М., Кузьменко В.В. Розвиток полікультурної компетентності педагогів загальноосвітніх навчальних закладів: Навчальний посібник / За ред. В.В.Кузьменка. – Херсон: РПО, 2007. – 176 с.
20. Зеленська О. М. Аналіз результатів пілотажного дослідження щодо визначення рівня сформованості полікультурної компетентності курсантів ВВНЗ / О. М. Зеленська // Проблеми інженерно-педагогічної освіти: зб. наук. пр. – Харків : УПА, 2010. – Вип. 26-27. – С. 236–241.
21. Кушнір І.М. Компоненти полікультурної компетентності іноземних студентів / І.М. Кушнір [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www-center.univer.kharkov.ua>vestnik/full/49.pdf>
22. Сімоненко М.В. Полікультурна компетентність майбутнього вчителя як стандарт освіти європейського виміру / М.В. Сімоненко [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.rusnauka.com/6_NITSB_2010/Pedagogica/58322.doc.htm
23. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З.Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг.ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2011. – 256 с.
24. Країнознавство: Підготовка творчих робіт: Електронний посібник для самостійної роботи студентів / Автор-укладач Л.Ф. Мелько. – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2007.
25. Мелько Л.Ф. Удосконалення самостійної роботи студентів при вивченні країнознавчих дисциплін / Л.Ф. Мелько // Географія і сучасність. Збірник наукових праць Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. – К.: Видавництво Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, 2007. – Вип. 17. – С.198–204.
26. Мелько Л.Ф. Творчі роботи як форма удосконалення самостійної роботи студентів у курсі «Країнознавство» / Л.Ф. Мелько // Актуальні проблеми міжнародної інформації та міжнародних відносин. – Вип. II: Зб. наук. праць. – К.: УЕП «КРОК», 2008. – С.38–44

- 27.Мелько Л.Ф. Країнознавчі фестивалі у системі взаємодії вищої та середньої школи / Л.Ф. Мелько // Україна: географія цілей та можливостей. Зб. наук. праць.- У 3-х т. – К.: ФОП «Лисенко М.М.», 2012. – Т. 3. – С. 352–354.
- 28.Мелько Л. Країнознавчий фестиваль «Діалог культур»: науково-методичні рекомендації / Л.Ф. Мелько // Географія та економіка в сучасній школі. – 2013. - № 3. – С. 29–34.